

מעמדה של סין במזרח הרחוק

דוד קמחי

מאמר זה נרשם על-פי הרצאתו של ד. קמחי, שניתנה טרם לבשו ההת-
פתחויות בסין את מימדיהן הנוכחיים, אך המצב המתואר בו לא
השתנה ביסודו — המערכת.

ראשית ההתערעות

כזה היה המצב המדיני במזרח הרחוק לפני כשנה וחצי. מאז, כאמור, נחלה סין שורה ארוכה של כשלונות ששינו לגמרי את התמונה: אינדונזיה, לאחר הפיכת הנפל בשנת 1965, היא כיום אנטי־סינית קיצונית. הנצחון ה־קומוניסטי בדרום ויאט־נאם אינו נראה עוד כה קרוב, ובתוך המשטר הקומוניסטי בצפון חל פילוג: פלג אחד מצדד בפניה לברית המועצות, והאחר עדיין שומר אמונים לסין. גם ביפן פנתה עורף לסין המפלגה הקומוניסטית החוק והחלה לצדד בברית־המועצות. אפילו צפון־קוריאה, שהיתה כמעט גרורתה של סין, הולכת וחומקת לזרועות הסובייטים. אדריכל היחסים ההדוקים בין סין לבין פכיסתאן, שר־החוק לשעבר בוטו, התפטר (למעשה —

פוטרו) מתפקידו. הממשלה החדשה שם משתדלת לשמור ככל האפשר על איזון ביחסיה עם ארצות־הברית ועם סין. פכיסתאן אמנם נשארה ידידה של סין, אולם יש פער גדול בין היחסים עתה לעומת אלה לפני כשנה וחצי. בציילון נכשל המחנה השמאלני בבחירות, ולמזלם הרע של הסינים הצליחו הסובייטים לכבוש עמדה גם פה.

סיבות הכשלון

מאז מלחמת קוריאה לא היתה לסין עמדת השפעה חלשה מזו של היום. מה גרם לכשלונות בשנה החולפת והביא לשינוי הגדול הזה? לדעתי, ארבע סיבות לכך:

● ההתפתחויות הפנימיות בסין בשנים האחרונות. אין כוונתי רק למשבר האחרון, אלא גם לכשלוננו של „הזינוק הגדול קדימה“, שהחל ב־1959 והסתיים בכשלון מוחלט

אינדוקטרינציה בג'וּלדיס

לפני חודשים מספר אמר מנהיג האופוזיציה בסינגפור, ד"ר לי סין צ'או: „באיזורנו, המציאות החברתית היא שתביא את המהפכה. סין אמנם תסייע ותשמש דוגמה אך המציאות החברתית היא שתביא למאבק המזוין. בו ישתתפו כל עמי אסיה.

במלים אלה ביטא ד"ר לי דעה הרווחת היום בחוגים שונים ב־מזרח הרחוק. האמנם הדעה נאמנה למציאות?

המפתח לתשובה הוא מעמדה של סין באיזור זה כיום ומידת יכולתה להשפיע על ארצות האיזור ולגרום בהן הפיכות. לגבי אלה, בולטת עובדה יסודית: לפני כשנה וחצי היתה התמונה המדינית במזרח הרחוק שונה לגמרי מזו היום. לסין היו עמדות חזקות בכל ה־איזור — הן בדרום־מזרח אסיה, הן בתתי־יבשת הודו — ודומה

שהמערב נמצא בניסגה מתמדת. כיום, כתוצאה משורה ארוכה של כשלונות, נחלש מעמדה של סין ואינו כפי שהיה.

נועמדה של סין ב־1965

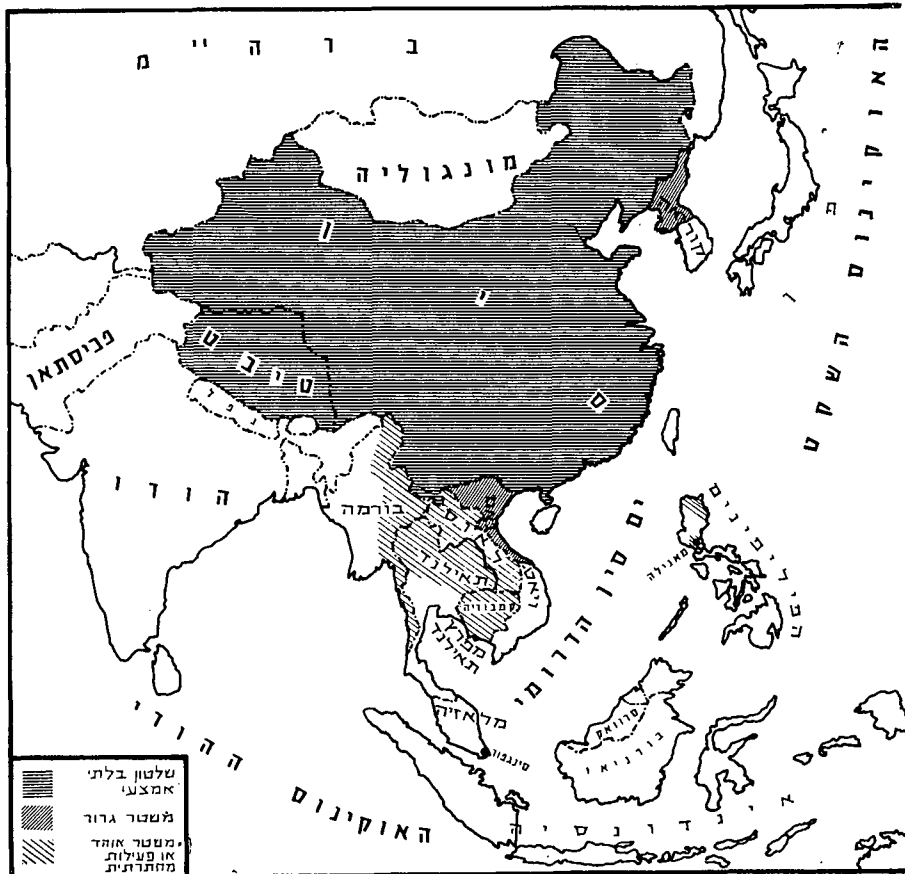
מעוזה העיקרי של סין בדרום־מזרח אסיה היתה אינדונזיה. במפלגה הקומוניסטית האינדונזית היו יותר משלושה מיליון נים חברים, ומדיניות הממשלה היתה פרו־סינית מובהקת. בצפון ויאט־נאם היה המשטר כולו נתון להשפעה (ואפילו שליטה) סינית, וכיבוש הדרום על־ידי הקומוניזם נראה אז כשאלה של זמן בלבד.

בקמבודיה ניתקה הממשלה את יחסיה הדיפלומטיים עם ארצות־הברית והחלה לפזול לעבר פקין. בבורמה ובלאוס פעלו כוחות גריליה פרו־סיניים, שעירערו את יציבות המשטר בשתי מדינות אלה.

במזרח אסיה, ב־1960, היתה מפלגה קומוניסטית חזקה וחשובה, נתונה להשפעתה של סין. בכל הוועידות הקומוניסטיות והוועידות האפרו־אסיאניות עמדה תמיד המפלגה הקומוניסטית היפנית לצדה של סין והתנגדה התנגדות נמרצת לעמדת ברית־המועצות. גם צפון־קוריאה היתה כמעט גרו־רתה של סין.

מהלכים חשובים היו לסין גם בתתי־יבשת של הודו. פכיסתאן, שיש לה חשיבות רבה כחוליה המקשרת בין המזרח־התיכון ובין המזרח־הרחוק בשרשרת הבריתות הצבאיות של המערב נגד הקומוניזם (פכיסתאן חברה בברית „סנטו“ של המזרח־התיכון ובברית „סיטו“ של המזרח־הרחוק), היתה בת־ברית אמיצה של סין. לפכיסתאן היתה איפוא גם חשיבות רבה לגבי המדיניות הכללית של סין במזרח־הרחוק. בציילון היתה מחנה שמאלני חזק, פרו־סיני, בעל סיכויים טובים להגיע לשלטון.

ב־1962 ביקרה משלחת קומוניסטית יפנית בסין ונפגשה עם מארצהר טונג. המנהיג הסיני דיבר בהתלהבות רבה על סיכויי הקומוניזם באסיה בכלל וביפן בפרט. „שחרור יפן על־ידי הפיכה קומוניסטית“, אמר, „יביא בעקבותיו לשחרורה של אסיה כולה. זו תהיה המהפיכה השלישית, שתשנה את פני העור לם“ (הראשונה היתה המהפיכה הבלשביקית ברוסיה, השנייה — המהפיכה בסין). יפן, אם כן, היתה המטרה הראשונה בסולם העדיפות הסיני. הם דבקו בגישה של מניגם ופעלו לפיה לכל אורך הקו: מאמצים עצומים הושקעו במפלגה הקומוניסטית היפנית. אלפי קומריניסטים יפניים למדו בקורסים בסין, אלפים אחרים התעמקו במשנתו של מארצהר טונג ועברו קורסים בשיטות לחמת גרילה וטרור (הכנה ליום, בו יתחילו במאבק המזוין בתוך יפן). מיליוני יפנים יפניים נתרמו על־ידי הסינים למפלגה הקומוניסטית, ובסופו של דבר הגיעו למצב של שליטה מוחלטת על מפלגה זו. באותה

מפת איזורי ההשפעה של סין

תקופה גורשו מהמפלגה ביפן כ־400 מנהיגים שנחשדו בנטיות פרו־סובייטיות, ובמקומם נטלו את הפיקוד הפרו־סינים. מצב זה נמשך עד 1965. בשנה זו החלה ההתרחקות, כתוצאה ישירה מן הדרישה הסינית להתחיל במאבק מזוין ביפן ובגלל ההתערבות הסינית בעניינים הפנימיים ביותר של המפלגה היפנית.

הסינים הבהירו, שהדרך היחידה להילחם בשלטון היפני הקיים היא טרור ומאבק מזוין. הקומוניסטים היפניים, שהיססו ועדיין לא הרגישו עצמם נכונים, ניסו להתחמק מהדרישות הסיניות. היסוסיהם וחששותיהם התחזקו לאחר כשלון ההפיכה באינדונזיה. הם האשימו את הסינים באחריות מלאה להשמדת המפלגה הקומוניסטית האינדונזית: בסופו של דבר הרי זו היתה הפיכה סינית.

האשמה זו הביאה למתיחות הולכת וגוברת בין הנהגת המפג' לג'ה ביפן לבין הסינים. הסינים החריפו את המתיחות בהזרימם חומר תעמולה, הוראות וכספים, לא להנהגת המפלגה, אלא במיוחד לסניפים הקיצוניים ולאישים בתוך המפלגה שצידדו בעמדה הסינית בדבר המאבק המזוין. הם טיפלו במישרין באותם אנשים במפלגה, שהיו מקורבים לעמדתם, וזאת על אף מחאותיה של הנהגת המפלגה. הדבר הביא לידי משבר בקיץ השנה, כאשר ביקר המנהיג הקומריניסטי היפני מיאמוטו בסין וביקש מהגורמים שם להפסיק

שלוש שנים אחרי־כן. עד תחילת „הזינוק הגדול“ ראו רוב עמי אסיה בסין את מורה־הדרך לקידמה, והיא שימשה להם דוגמה וסמל. לאחר הכשלון החלו אף המתקדמים בעמי אסיה לפקפק בנכונות דרכה של סין. פקפוקים אלה התחזקו בעקבות כל משבר בסין והגיעו לשיאם עם „המהפיכה התרבותית“ הנוכחית.

● כשלון ההפיכה הקומוניסטית באינדונזיה בספטמבר — אוקטובר 1965. נסיון הפיכה זה כמעט הצליח; לוא הצליח היה כיום המצב המדיני במזרח־הרחוק שונה לחלוטין. אולם עם כשלון ההפיכה נכשלה מדיניות סין בכל דרום־מזרח אסיה. המפלגה הקומוניסטית הגדולה ביותר מחוץ לעולם הקומוניסטי הושמדה כמעט כליל. לפי הערכות זהירות נרצחו בשנה האחרונה יותר מחצי מיליון קומוניסטים אינדונזיים (הטבח הגדול ביותר מאז מלחמת־העולם השנייה). תקוותה של סין לעשות את אינדונזיה מעצמה קומוניסטית נמוגה. כשלון זה השפיע השפעה עצומה על כל הגופים והגורמים במזרח הרחוק, שהתכוונו ללכת בעקבות עמיתיהם האינדונזיים ולהגיע להפיכה בעזרת מאבק מזוין. ● הסינים התערבו יותר מדי בענייניהן הפנימיים של מדינות זרות ובאלה של המפלגות הקומוניסטיות בהן. דבר זה גורם אף הוא להתרחקות בין חלק מהמדינות והמפלגות האלה לבין סין העממית. דוגמה אופיינית לכך אפשר למצוא במכלול היהסים בין סין למפלגה הקומוניסטית היפנית, שהסתיים בניתיק גמור.

נאם ומתחיל עתה גם באזורים אחרים. ההתפתחויות חוזרות עתה בדיוק בצפון-מזרח תאילנד. ממשלת תאילנד עושה מאמצים להעלים עובדה זו, ואין מתפרסמות ידיעות על כך. למעשה כל האיזור של צפון-מזרח תאילנד (לפחות בליה) נמצא בשליטתם של כוחות גריליה הפועלים בשיטות שהודו כרו. מדי יום ביומו מתגלים מקרי רצח ומארבים על הכביי שים, ויחידות הצבא והמשטרה מפחדות להיכנס לאזורים אלה. בו בזמן מתנהלת נגד הממשלה תעמולה חזקה — הקוצרת פירותיה בנקל, משום שהממשלה אָמנם לא עשתה די למען הכפרים המרוחקים מהבירה.

ההתפתחות עתה

כוהות גריליה קומוניסטיים פועלים גם בדרום תאילנד וכן במאלזיה השכנה. בג'ונגלים, בקרבת גבול מאלזיה—תאילנד, נשארה קבוצה, כ־500 אנשי גריליה, שהצליחה להתחמק ולהימלט מיד אנשי-הצבא והמשטרה ושמרה על מסגרתה. היא עושה נפשות, מגבירה את פעילותה ומהווה גרעין לתחילת המאבק המזוין.

באיזורה המזרחי של מאלזיה, בסארוואק, החלו צעירי המיעוט הסיני בפעולות טרור ופשיטות על נציגי השלטון, והמצב שם מחמיר. בסינגפור המצב שקט, אך יש חשש, שאם יתחילו במאלזיה השכנה מהומות על רקע גזעי, ויש סיכויים לכך, יתחילו הקומוניסטים לפעול גם כאן. מפלגת האופוזיציה הפרו־סינית קיבלה בבחירות האחרונות כ־30% מכלל הקולות. מלבד המפלגה הקומוניסטית הרשמית, ידוע שקיימת מחתרת. אין איש יודע בדיוק את גודלה, מי עומד בראשה ומה מידת חימושה.

ה"הוקס", בפיליפינים, החלו לפעול שוב בתודשים האחרונים ורצחו כמה אנשים. עדיין אין המצב שם חמור, אך פעילותם נמצאת בקו עליה.

אשר לבורמה — לפי הערכה של מומחים באיזור, שולטת הממשלה רק על כמחצית הארץ. יתר האזורים הם, למעשה, תחת שליטה של כנופיות קומוניסטיות וטרורקיסטיות. מצב זה מדאיג לא מעט את התאילנדים בשל הגבול המשותף הארוך שלהם עם בורמה. פעילות הכנופיות בבורמה מחריפה בשל המצב הכלכלי במדינה (מאשימים בו את הממשלה על חוסר יעילותה).

„המשמרות האדומים“

מגע ישיר עם הקיצוניים במפלגה. „אם תהיה נכון לפתוח במאבק מזוין“, חזרו ואמרו לו הסינים, „נראה אותך כנציג המפלגה. אם לא, נמשיך להיות במגע עם אותם האלמנטים, שיעשו זאת ביום מן הימים“.

שיחה זו הביאה לניתוק סופי. מיאמוטו חזר ליפן ונתן הוראות להסיר את תמונות מארצה-טונג מן הקירות בכל הסניפים, אסר על חברי המפלגה לבקר בסין ועצר את זרם התעמולה והספרות הסינית, שהיה מגיע למפלגה היפנית. מאז החלה המפלגה היפנית לתמוך בקו הסובייטי במסגרת העולם הקומוניסטי.

● חוסר הגמישות במדיניות החוץ הסינית. חוסר גמישות זה ונכונותם של הסינים לספוג כשלונות טקטיים במגמה לשמור על המטרות האסטרטגיות של מדיניותם היו הסיבה הרביעית לכשלון.

מהן מטרות אלה?

לפי תורתו של מארצה-טונג, רואה עצמה סין כראש החץ של המהפיכה העולמית, או כפי שהם מכנים זאת: „מהפיכת האיכרים העולמית“. לפי תיאוריה זו על הכפר להשתלט על העיר. את העיר מסמל המערב התעשייתי, ולעומת זאת הכפר הוא העולם האפרו־אסיאני ודרום־אמריקה. לפי ספריו ומאמריו של מארצה-טונג, על סין לעורר כפר ענקי זה ולעודדו למרוד במקומות בהם יש משטרים ריאקציוניים. מרד זה ייעשה באמצעות תנועות שחרור ובאמצעות המפלגות הקומוניסטיות המיליטנטיות המוכנות לקבל על עצמן את הקו הסיני. קובע המנהיג הסיני: „יש לשלול לחלוטין כל נסיון להגיע לשלטון באמצעים קונסטיטוציוניים. הכוחות הריאקציוניים בשלטון לא יתנו לכוחות הקידמה להגיע אליו, ונסיון באמצעים כאלה הוא בזבוז זמן בלבד. יש להשתמש בנשק אחד ויחיד: מאבק מזוין“.

אופי הנאבק המזוין

המאבק המזוין אין פירושו מרד כללי, אלא מלחמה פוליטית בשלבים, מלווה פעולות מזוינות. השלב הראשון — פעולה חתרנית וטרור באזורים כפריים נידחים. כדי לערער את יציבות הממשלה באזורים אלה, הורגים נציגי ממשלה, ראשי כפרים נידחים ובני משפחתם; ובדרך כלל עושים זאת בצורה אכזרית, כדי לסלק כל רצון לרשת מקומם. שיטה אחרת היא שיטת המארבים בכבישים (המטילים עצבנות ואישקט) והתקפות על תחנות משטרה. עם ערעור היציבות בכפרים, נכנסים אליהם ופותחים בתעמולה — שהיא בדרך־כלל מוצלחת — נגד הממשלה, ומגייסים לשורות צעירים שביכולתם לעורר תסיסה. בשיטה זו מצליחים לאט־לאט לערער את יציבות השלטון המקומי באזורים נידחים.

הושג השלב הראשון, והגיע תור הבא: ליצור קאדרים צבאיים גדולים וחמושים, הפועלים באזורים נידחים אלה. בסיסם של הקאדרים בג'ונגל, והם מפתחים קשרים בכפרים, המספקים להם נשק, ציוד ומזון וכן מודיעין. כוחות גריליה אלה ממשיכים בפעולות הטרור בכבישים ומרחיבים בהדרגה את השטחים שבשליטתם. כך משתלטים הם על אזורים שלמים, ואנשי הממשלה חוששים לחזור אליהם.

על עקרונות אלה מושתת המאבק המזוין שהצליח בו־אט־

ניזונים במידת מה מהשראה סינית. אך הרבה יותר הם ניזונים מאותה מציאות חברתית, עליה דיבר מנחין האופוזיציה בסינפור, ד"ר לי סין צ'אן. הרקבון, השי חיות, חוסר הטיפול בכעיות האלמנטריות של האוכלוסין (במיוחד של הכפרים), מתי חות ביקרניות וחוסר הינוך מספיק — כל אלה מעודדים את הנטייה לקיצוניות, שפורצת לסוף במאבק המזוין. כך מוצאת לה התעמולה הסינית קרקע פוריה. זו הסכנה הגדולה במזרח הרחוק. אין להילחם בה רק בכוח הזרוע והנשק בלבד. מבחינה צבאית טהורה יצליחו כנראה המשטרים השונים לדכא נסיונות של מאבק מזוין — אך כל עוד לא יצליחו לחסל את הסיבות המביאות להתקוממויות אלה, תימשך הסי כנה של התלקחויות נוספות, העלולות לגרום לערעור היציבות ולמתחות ביקרניות.

בלאוס השתלטו הכוחות הקומוניסטיים הרבים על "שביל הריצ'מין" המפורסם, ומשתמשים בו כדי להעביר ציוד ומזון מצפון ויאטנאם ללוחמים בדרום.

מצב שקט, יחסית, קיים היום באינדונזיה לאחר שנטחו כחצי מיליון איש. אולם עלינו לזכור שתי עובדות: במפלגה הקומוניסטית היו כ-3 מיליונים חברים. מתוך חצי המיליון שנרצחו, חלק גדול לא היו קומוניסטים. ראשי-ערים וכפרים ומנהיגים פוליטיים ניצלו הודמנות זו של טבח המוני לחיסול חשבונות אישיים ולהסרת יריבים פוליטיים. אם נזכור כל זאת, ניווכח שעדיין קיים גרעין קומוניסטי גדול במדינה, גרעין שהוא עכשיו בשלב התארגנות מחדש. לפי הערכות, כאשר תתארגן המפלגה מחדש, שוב תתחיל במאבק מזוין נגד המשטר הקיים.

אפשרויות ומסקנות - לזכון הקרוב

מה איפוא התחזית במזרח הרחוק לשנים הבאות?

ברור, שהתשובה תלויה בראש וראשונה בשני המאורעות המרכזיים המתחוללים באיזור כיום: המלחמה בויאטנאם מזה, והאירועים הפנימיים בסין מזה. שום משקיף לא יסתכן בנבואות פזיזות. עם זאת, אפשר להורות על כמה קוים כלליים, שללא ספק ישפיעו על ההתפתחויות העתידות באיזור רב חשיבות זה.

כפי שכבר הוטעם, נמשלו הסינים מבחינה טקטית. לא זו בלבד, שלא הצליחו לחזק את מעמדם באסיה, אלא מעמד זה הוחלש במידה ניכרת, וכיום אין לסין השפעה מכרעת אף לא על אחת ממדינות האיזור. אולם הקו האידיאולוגי הקיצוני שמייצגים הסינים נמצא בקו עליה. קו קיצוני זה, והאנשים המייצגים אותו,

